ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਏ.ਕੇ. ਨਾਇਰ ਅਤੇ ਹੋਰ
(2023 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 529)

ਜੁਲਾਈ 04, 2023

[ਐਸ. ਰਵੀਂਦਰ ਭਾਟ ਅਤੇ ਦੀਪਾਂਕਰ ਦੱਤਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਅਪੰਗਤਾ (ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ) ਐਕਟ, 1995 – ਧਾਰਾ 33 – ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2016 – ਧਾਰਾ 34 – ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ – ਬੈਂਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਪੋਲੀਓ ਕਾਰਨ 50% ਅਪੰਗਤਾ ਹੈ – ਕਲਾਸ I ਅਸਾਮੀ ਲਈ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਮੈਟ ਟੈਸਟ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਕੁਆਲੀਫਾਇੰਗ ਅੰਕਾਂ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਅੰਕ ਘੱਟ – ਐਸ.ਸੀ./ਐਸ.ਟੀ. ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਦੀ ਮਾਫੀ ਦੀ ਮੰਗ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ, ਪਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ – ਕਰਮਚਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ – ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਗਰੁੱਪ 'ਏ' ਅਤੇ ਗਰੁੱਪ 'ਬੀ' ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਕੋਟੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕੁੱਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲਾਗੂ ਕਰੇ – ਕਰਮਚਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗ੍ਰੋਸ ਅੰਕਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਯੋਗਤਾ/ਸੀਨੀਅਰਿਟੀ ਦੇ ਦਾਵੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ – ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮੈਰਿਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ – ਫੈਸਲਾ: ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 1995 ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ – ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 1995 ਵਿੱਚ ਫੀਡਰ ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਲਈ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਧਾਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ – ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਲਈ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਲ ਅਸਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵਡ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਾ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ – ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਖਤ ਸੀ ਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਆਮ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਮ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ – ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਇੱਕ ਸੂਚਿਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ – ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਜਾਂ ਅਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਗਰੁੱਪ 'ਏ' ਅਸਾਮੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤਰੱਕੀ 'ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ - ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਸਹਾਇਕ ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੋ ਗ੍ਰੇਡ-'ਏ' - ਸੇਵਾ ਕਾਨੂੰਨ - ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਧਾਰਾ 142।

ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ

ਫੁੱਟ ਦੀਪਾਂਕਰ ਦੱਤਾ, ਜੇ.

***

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਜਿੱਥੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਅਪੰਗਤਾ (ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ) ਐਕਟ, 1995 ਦੇ ਅਧਿਆਇ VI ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ

ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਲ ਅਸਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਅਸਾਮੀਆਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਧਾਰਾ 33 ਦੇ ਖੰਡ (i) ਤੋਂ (ii) ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਾਰਾ 33 ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤ ਉਲਝਣ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉੱਥੇ ਮੁੱਖ ਸ਼ਬਦ ਹਨ "ਹਰ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰੇਗਾ"। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 3 (ਤਿੰਨ) ਫੀਸਦੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 1 (ਇੱਕ) ਫੀਸਦੀ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉੱਥੇ ਦਿੱਤੇ ਖੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਭਾਵ, (i) ਅੰਨ੍ਹਾਪਣ ਜਾਂ ਘੱਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, (ii) ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਕਮੀ, ਅਤੇ (iii) ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਜਾਂ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਉਕਤ ਖੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਲਈ ਗਈ ਹਰੇਕ ਅਜਿਹੀ ਅਪੰਗਤਾ ਲਈ ਪਛਾਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 33 ਦੁਆਰਾ ਲਾਧੀ ਗਈ ਵਿਧਾਨਿਕ ਡਿਊਟੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ 3 (ਤਿੰਨ) ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਪਰ ਹਰੇਕ ਅਪੰਗਤਾ ਲਈ ਪਛਾਣੀ ਗਈ ਅਸਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 1 (ਇੱਕ) ਫੀਸਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਲਝਣ, ਸ਼ਾਇਦ, "ਨਿਯੁਕਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸੰਕੀਰਣ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਸਮਝੇ ਕਿ "ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ" ਵੀ "ਨਿਯੁਕਤੀ" ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। "ਨਿਯੁਕਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਕਾਫੀ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ "ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ" ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ "ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ" ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਦੇ (ਮਾਮਲੇ) ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 33 ਦੀ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਸਿੱਧਾਰਾਜੂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਗੂੰਜ ਲੱਭਦੀ ਹੈ।

1.2 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਐਕਟ, 2016 ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਲਾਭ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ

ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ ਸੈਕਸ਼ਨ 34 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 141 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਿਦਰਾਜੂ ਦੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 28 ਸਤੰਬਰ, 2021 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ 17 ਮਈ, 2022 ਨੂੰ ਓ.ਐਮ. ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹੀ "ਨਿਰਦੇਸ਼" ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 2016 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 34 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਗਰੁੱਪ - 'ਏ' ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਗ੍ਰੇਡ ਵਿੱਚ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

1.3 ਜਦੋਂ ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 1995 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 2016 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

1.4 ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 1995 ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਬਲਕਿ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 1995 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 33 ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਸਮਝ ਗਲਤ ਅਤੇ ਭੁਲੇਖਾਪੂਰਣ ਹੈ।

1.5 29 ਦਸੰਬਰ, 2005 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਓ.ਐਮ. ਨੂੰ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਜੋ ਕਿ 29 ਦਸੰਬਰ 2004 ਦੇ ਓ.ਐਮ. ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 14 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਨੂੰ 8 ਦਸੰਬਰ, 2013 ਦੇ ਓ.ਐਮ. ਦੁਆਰਾ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਬਾਰੇ ਹੈ, ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗਰੁੱਪ 'ਏ' ਅਤੇ ਗਰੁੱਪ 'ਬੀ' ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਪਛਾਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ 3 (ਤਿੰਨ) ਫੀਸਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਸਿੱਧਾਰਾਜੂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੋਹਰ ਲਗਾਈ ਸੀ, ਦੂਜਾ ਸਵਾਲ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੱਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਖੀਰ

ਵਿੱਚ, ਸਵਾਲ ਜੋ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੰਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਆਫ ਡਿਸੇਬਲਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜੋ ਕਿ ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 1995 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 33 ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਹਰ ਇੱਕ ਪਛਾਣੀ ਗਈ ਅਸਾਮੀ ਲਈ ਤਿੰਨ (ਤਿੰਨ) ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਵਾਲੇ ਹਰ ਇੱਕ ਦੇ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਗਰੁੱਪ 'ਸੀ' ਅਤੇ ਗਰੁੱਪ 'ਡੀ' ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

1.6 ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਵਲੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਸਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ, ਗਰੇਡ 'ਏ' ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਲ ਪੋਸਟਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ, ਰਿਜ਼ਰਵਡ ਖਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਰਨ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਐਸ.ਸੀ./ਐਸ.ਟੀ. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਢਿੱਲੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਲਈ ਵਧਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵਡ ਖਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ, ਢਿੱਲੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਗਰੁੱਪ 'ਏ' ਪੋਸਟ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਿ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗਰੁੱਪ 'ਏ' ਅਤੇ ਗਰੁੱਪ 'ਬੀ' ਦੀਆਂ ਪਛਾਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪੋਸਟਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਦ ਬਲਾਇੰਡ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵੈਧ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਗਰੁੱਪ-'ਏ' ਪੋਸਟਾਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਗਰੁੱਪ – 'ਏ' ਪੋਸਟਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਲ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਕੇਸ, ਸਿੱਧਾਰਾਜੂ ਦੇ ਕੇਸ ਅਤੇ ਲੀਸਮਾ ਜੋਸਫ ਦੇ ਕੇਸ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਂਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

1.7 ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਪੈਨਲ ਇਅਰ 2003 ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗਰੁੱਪ 'ਏ' ਪੋਸਟਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ, 1995 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 32 ਅਤੇ 33 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਇਸਨੇ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਚ੍ਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ, ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਇਸ ਅਪਵਾਦ ਅਧੀਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ, ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਅਸਰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਕੋਲ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ, 1995 ਵਿੱਚ ਗਰੁੱਪ 'ਏ' ਪੋਸਟਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਲ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ।

1.8 ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਕੀ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ 2003 ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੌਰਾਨ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਤਿੰਨ (ਤਿੰਨ) ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਮਾਫ ਨਾ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਐਸ.ਸੀ./ਐਸ.ਟੀ. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਢਿੱਲੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰ ਸਕੇ, ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ 18.10.2006 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਚਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੋਆਈ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ, ਬੈਂਕਿੰਗ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 19.03.2002 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਪਾਲਣਾ ਕਦਮ ਵਜੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ ਏ.ਐਲ. ਕੋਨਫੇਡਰੇਬਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ। ਭਾਵੇਂਕ, ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਅਤੇ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ, ਆਮ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਆਮ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ., ਇੱਕ ਮਾਡਲ ਮਾਲਿਕ ਵਜੋਂ, ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਇੱਕ ਸੂਚਿਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜੋ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੋਵੇ।

1.9 ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਐਸ.ਸੀ./ਐਸ.ਟੀ. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਉਹੀ ਢਿੱਲੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜੱਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਵਿੱਚ ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਉੱਤੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੂਟੇਬਲ ਗਰੁੱਪ 'ਏ' ਪੋਸਟ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨੂੰ ਮਾਫ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

1.10 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਉਣਾ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੰਬੰਧੀ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ 'ਏ' ਪੋਸਟਾਂ, ਜਦੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਿੱਤੀ 2004 ਵਿੱਚ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਮੈਨੇਜਰ, ਗ੍ਰੇਡ-1 ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀ ਆਰਬੀਆਈ, ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਤ, ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਢਿੱਲ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਪਿਛਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੋ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ, ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪੈਨਲ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ 2003. ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਯੋਗਤਾ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ। ਦਿੱਤਾ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਅਤੇ ਚੁਕਵਾਂ ਆਰਡਰ ਪਾਸ ਕਰੋ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਡੀ. ਆਰਬੀਆਈ ਨੇ 12 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸਤੰਬਰ, 2014। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਸੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਰੀਵਿਊ ਪਟੀਸ਼ਨ ਲੈ ਕੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ। ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਸਥਿਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੱਭਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਉਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ. RBI ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੋਵੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। [ਪਾਰਾ 52 ਅਤੇ 53]

1.11 ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਟਿੱਪਣੀ ਦੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੋਰ ਅਣਗਹਿਲੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਿਊਂਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

1.12 ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰਾਹਤ ਵਾਜਬੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਨ ਵਿੱਚ "ਪੂਰੀ ਇਨਸਾਫ਼" ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 142 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ। ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਮੈਨੇਜਰ ਗ੍ਰੇਡ-'ਏ' ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕਾਲਪਨਿਕ ਤਰੱਕੀ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਭਾਵ, 27 ਸਤੰਬਰ, 2006 ਅਤੇ ਅਸਲ ਤਰੱਕੀ 15 ਸਤੰਬਰ, 2014 ਤੋਂ, ਭਾਵ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਆਖਰੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ

ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ। 15ਵੀਂ ਸਤੰਬਰ, 2014 ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਚਾਰ (ਚਾਰ) ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 55-56] ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਫਾਰ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਆਫ ਡਿਸੇਬਲਡ & ਐਨਰ.

ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਫਾਰ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਆਫ ਡਿਸੇਬਲਡ & ਐਨਰ. ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ & ਹੋਰ.

ਪੀ.ਆਈ.ਐਲ. 106 ਦਾ 2010; ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ & ਐਨਰ. ਬਨਾਮ ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਪਤਾ & ਐਨਰ. (2010) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 626 ; (2010) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 781; ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਬਨਾਮ. ਨੈਸ਼ਨਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਦ ਬਲਾਇੰਡ (2013) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 772 ; (2013) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1023; ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ. ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (2016) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 153 ; (2016) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 407; ਸਿੱਧਾਰਾਜੂ ਬਨਾਮ. ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2020) 19 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 572; ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ. ਲੀਸਮਾ ਜੋਸਫ (2021) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 208; ਐ.ਐਲ. ਕਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਦ ਬਲਾਇੰਡ ਬਨਾਮ. ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ & ਐਨਰ. (2014) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 481; ਇੰਦਰ ਸਾਹਨੀ ਬਨਾਮ. ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ (1992) 3 ਸੁਪ. ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 217 ; (1992) 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 454 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪੇਰ ਐਸ. ਰਵੀਂਦਰ ਭਾਟ ਜੀ: (ਸੁਪਲੀਮੈਂਟਿੰਗ)

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਸਮਾਨ ਮੌਕੇ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਐਕਟ, 1995 ਵਿੱਚ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਲਈ 'ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਾਂ' ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਨੈਕਟਮੈਂਟ, ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2016 ਨੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਐਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ। ਧਾਰਾ 33 ਦੇ 1995 ਐਕਟ ਨੇ ਕੇਵਲ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ 3% ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ (i) ਅੰਨਤਾ ਜਾਂ ਘੱਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ; (ii) ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਕਮੀ; ਅਤੇ (iii) ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਜਾਂ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਤੋਂ ਪੀੜਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ 1% ਹਰੇਕ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟਿੰਗ ਦਾ ਤਰੀਕਾ-ਭਾਵੇਂ ਜੇ ਇਹ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਹੋਰੀਜ਼ੰਟਲ ਹੋਵੇ-ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇੰਦਰ ਸਾਹਨੀ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਾਮਵਰ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸੇ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਨਾਹੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਸ ਲਈ, ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਹੈ। (ਪੈਰਾ 10)

1.2 ਜਦੋਂ ਇੰਦਰ ਸਾਹਨੀ ਦਾ ਕੇਸ ਬੇਸ਼ਕ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਈ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਵਰਟੀਕਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਲਨਸ਼ੀਲ ਭਾਗ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨਾਲ। ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਕਸਰਤ ਇਸ ਦੇ ਤਰਕ ਦੇ ਮੂਲ ਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ – ਕਿ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਮੈਂਡੇਟ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਇਸੇ ਮੈਂਡੇਟ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 16 ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਕੁਸ਼ਲਤਾ 'ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਆਖਰਕਾਰ, ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਹੁਦੇ ਉੱਚੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਖਾਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਅਜਿਹੀ ਹੋਰੀਜ਼ੰਟੈਲਿਟੀ (

1.3 ਕਿਤੇ ਖੜੀ ਰਾਖੀਆਂ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ, ਕਿਤੇ ਅਡੋਲ ਰਾਖੀਆਂ ਸਖਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਲਚਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਅਡੋਲ ਰਾਖੀ ਲਈ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੀ ਖੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਅੰਤਰ-ਲਾਕਿੰਗ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸਰਬੋਤਮ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਉਭਰਨ ਲਈ ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ, ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਖੜੀ ਅਤੇ ਅਡੋਲ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ (ਸਿਵਾਏ ਐਸ.ਸੀ./ਐਸ.ਟੀ. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ), ਉੱਥੇ ਇਹ ਤੰਤਰ ਕਾਰਗਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਫਿਰ ਵੀ 3% ਰਾਖੀਆਂ ਜੋ ਅਪਾਹਜ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਅਲੱਗ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਹੁਣ ਅਡੋਲ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ, ਪਰ ਖੜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਦਕਿ 2016 ਦਾ ਐਕਟ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਸ ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। (ਪੈਰਾ 12)

1.4 ਇਹ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 16(4) ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਇੱਕੋ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਵਿਵਹਾਰ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਓ.ਬੀ.ਸੀ. ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਾਹਜ ਵੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਅਪਾਹਜ ਓ.ਬੀ.ਸੀ. ਉਮੀਦਵਾਰ ਉੱਤੇ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ ਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਟੀ. ਦੇਵਦਾਸਨ ਅਤੇ ਐਨ.ਐਮ. ਥਾਮਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਰਾਖੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ 2016 ਦਾ ਐਕਟ ਅਪਾਹਜ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਅਡੋਲ ਰਾਖੀਆਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਤਮ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ

'ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣ' ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ 50% ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸੋਧ [ਅਨੁਚਛੇਦ 16(4-ਬੀ) ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ] ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਸੀ। (ਪੈਰਾ 13)

1.5 ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 33, ਅਤੇ 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਵਰਗੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਮੰਸ਼ਾ ਬੇਸ਼ੱਕ ਹੈ। ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ,

ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਾ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਖਾਲੀ ਜਗਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲਈ ਦਰਵਾਜੇ ਨਹੀਂ ਖੋਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ।

ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ, ਐਸ. ਰਾਇ. ਬਨਾਮ ਰੰਗਾਚਾਰੀ(1962) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 586;
ਟੀ. ਦੇਵਦਾਸਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ(1964) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 680; ਕੇਰਲ ਦੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਐਨ.ਐਮ. ਥਾਮਸ (1976) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 310 ; [1976] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 906; ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ(1992) 3 ਸੁਪ. ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 217 ; [1992] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 454; ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਦ ਬਲਾਇੰਡ (2013) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 772 ; [2013] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1023; ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਪਤਾ(2010) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 626 ; [2010] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 857; ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ(2016) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 153 ; [2016] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 407; ਸਿੱਧਾਰਾਜੂ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਦੀ ਰਾਜ(2020) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 572; ਕੇਰਲ ਦੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਲੀਸਮਾ ਜੋਸਫ (2021) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 542 ; [2020] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 218; ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (2006) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 212 ; [2006] 7 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 336 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 529 ਆਫ 2023।

ਬੰਬਈ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 16.06.2014 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ।

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 530 ਆਫ 2023।

ਮਿਸਿਜ਼ ਮਾਧਵੀ ਦਿਵਾਨ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਜੈਦੀਪ ਗੁਪਤਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋ., ਐਚ. ਐਸ. ਪਰਿਹਾਰ, ਕੁਲਦੀਪ ਐਸ. ਪਰਿਹਾਰ, ਮਿਸ ਇਸ਼ਿਤਾ ਪਰਿਹਾਰ, ਬੀ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੋਹਨ ਕੇ, ਦਾਨੀਆ ਨਾਇਅਰ, ਕਵਨੀਸ਼ਰੀ ਅਗਰਵਾਲ, ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸਰਾ, ਰਾਹੁਲ ਬਖਰੂ, ਆਦਯਾ, ਆਸੁਤਮ ਪੁਰੁਸ਼ੋਤਮਾ, ਸ਼ਸ਼ੀ ਐਮ. ਆਰੋਰਾ, ਕਾਜ ਮੋਹਨ, ਵੰਕਾਂਸ਼ਨੀ ਕੌਰ, ਮਿਸ ਵੈਸ਼ਾਲੀ ਵਰਮਾ, ਰੀਆ ਸ਼ੈਕੱਸ, ਬਾਪੂਜੀ ਕੁਟਿਪ, ਮਿਸਿਜ਼ ਅਧਵਨ, ਕੌਲ, ਮਿਸਿਜ਼ ਅਪਰਾਜਿਤਾ, ਮਿਸਿਜ਼ ਧਨਲਕਸ਼ਮੀ, ਅਪੂਰਵਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਚੱਢਾ, ਐਡਵੋ. ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ/ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ

ਦੀਪਾਨਕਰ ਦੱਤਾ, ਜੇ.

ਚੁਣੌਤੀ:

1. ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'RBI', ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ) ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਭਾਰਤ ਦੇ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'GoI' ਸੰਖੇਪ ਲਈ) ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੁਆਰਾ, 16 ਜੂਨ, 2014 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਨਿਆਂਇਕ ਦੁਆਰਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਧਦੀ ਚੁਣੌਤੀ 2006 ਦਾ ਨੰਬਰ 2753 ਆਮ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ', ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ)।

ਤੱਥ:

2. ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, 50%

ਅਪਾਹਜਤਾ ਨਾਲ 'ਪੋਸਟ-ਪੋਲੀਓ ਅਧਰੰਗ' ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਆਰਬੀਆਈ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਲੇਮ ਕੀਤੇ ਲਾਭ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ (ਬਰਾਬਰ ਅਵਸਰ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ) ਐਕਟ, 1995 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਐਕਟ, 1995') ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਫ਼ਤਰੀ ਮੈਮੋਰੰਡੇ ਅਮਲਾ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'DoPT', ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ) ਅਮਲਾ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਜਨਤਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਅਤੇ ਆਰਬੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਸਰਕੂਲਰ।

3. ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ, 27 ਸਤੰਬਰ, 1990 ਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਸਿੱਕਾ/ਨੋਟ ਪਰੀਖਿਅਕ ਵਜੋਂ, ਗ੍ਰੇਡ-II/ਕਲਰਕ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਅਸਾਮੀ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ. ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਪੈਨਲ ਸਾਲ 2003 ਲਈ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਮੈਰਿਟ ਟੈਸਟ, ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ 26 ਅਪ੍ਰੈਲ ਅਤੇ 3 ਜੁਲਾਈ, 2004 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ, ਉਸਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਲਾਸ-1 ਦੀ ਪੋਸਟ ਲਈ ਤਰੱਕੀ। ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਆਮ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਸੀ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ. ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ 95 (ਪੰਜਵੇਂ) ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਨਤੀਜੇ 19 ਅਕਤੂਬਰ, 2004 ਨੂੰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੱਨ। 92 ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ (92) ਅੰਕ, ਉਹ ਕੁਆਲੀਫਾਇੰਗ ਅੰਕਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰਫ 3 ਘੱਟ ਗਿਆ। (ਤਿੰਨ) ਅੰਕ। ਹੋਰ ਯੋਗਤਾ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਤਰੱਕੀ ਲਈ, ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ ਅਜਿਹੀ ਕਮੀ ਨੂੰ. ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਕੂਲਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ SC/ST ਲਈ 5 (ਪੰਜ) ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘੱਟ ਗਿਰਾਵਟ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਨੇ 18 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ, 2004 ਉਸ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਢਿੱਲ ਦੇ ਲਾਭ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ SC/ST ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ" ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪੈਨਲ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਨਾਮ 25 ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਵਾਬ ਦੁਆਰਾ ਮਈ, 2005, ਆਰਬੀਆਈ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਲ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰੇਸ ਅੰਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਨੇ ਏ ਹੋਰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਅਤੇ ਸਰਕੂਲਰ ਮਿਤੀ 5 ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਜੁਲਾਈ, 2000 (ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨਾ S.O ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੇਡ 'ਏ' ਆਮ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਨਹੀਂ ਸੀਟ ਤੋਂ ਜਾਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ) ਅਤੇ ਮਾਸਟਰ ਸਰਕੂਲਰ ਮਿਤੀ 19 ਅਕਤੂਬਰ, 2004 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਮਾਸਟਰ ਸਰਕੂਲਰ', ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ) ਨੂੰ 'ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ' ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ, ਦੋਵੇਂ ਆਰਬੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਨੇ ਉਪਚਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਾਰਵਾਈ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਜੋ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਧੂਰਾ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ।

4. ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੇ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਮੈਨੇਜਰ ਗ੍ਰੇਡ - । ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਉਣਗੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ: -

"a) ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗਣ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੈ ਕੇਸ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੋ ਮੈਂਡਮਸ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਿਖਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਦਿਸ਼ਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰੇਸ ਅੰਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਅਪਾਹਜ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਸਮਰਥਤਾਵਾਂ ਪੈਨਲ ਲਈ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਮੈਰਿਟ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 2003 ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਮੈਰਿਟ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਪੈਨਲ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਪੈਨਲ ਸਾਲ 2003 ਲਈ ਟੈਸਟ ਸਾਲ 2004 ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੋ ਲਈ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੇਡ ਏ.

b) ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 3% ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਸਾਰੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਸਰਕੂਲਰ ਨੰ. 49 ਅਤੇ 18 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਿਤੀ

05.07.2000 ਅਤੇ 19.10.2004 ਕ੍ਰਮਵਾਰ।”

5. ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਆਰਬੀਆਈ ਵੱਲੋਂ ਕਾਊਂਟਰ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਮਿਤੀ 8 ਫਰਵਰੀ, 2008। ਦਫਤਰੀ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਓਐਮ', ਸੰਖੇਪ ਲਈ) ਮਿਤੀ 29 ਦਸੰਬਰ, 2005 ਨੂੰ "ਅਪੰਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ" ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਜੋ ਇਕਸਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। PwD ਐਕਟ, 1995 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਮੁੱਦਿਆਂ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਸਮਰਥਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ 3 (ਤਿੰਨ) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗਰੁੱਪ 'ਏ', 'ਬੀ', 'ਸੀ' ਅਤੇ 'ਡੀ' ਲਈ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਰਾਖਵੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ (ਤਿੰਨ) ਤਰੱਕੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦਾ, ਸਿਰਫ਼ ਗਰੁੱਪ 'ਸੀ' ਅਤੇ 'ਡੀ' ਪੋਸਟਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟ ਦਾ ਤੱਤ ਹੈ ਭਰਤੀ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, 75 (ਪਚੱਤਰ) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਰਾਖਵਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ 25 ਅਕਤੂਬਰ, 2002 ਦੇ OM ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਕਿ “(ਟੀ) ਇੱਥੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਗਰੁੱਪ 'ਏ' ਅਤੇ ਗਰੁੱਪ 'ਬੀ' ਪੋਸਟਾਂ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ 5 ਜੁਲਾਈ, 2000 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, OM ਮਿਤੀ 29 ਦੇ ਪੈਰਾ 22 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਦਸੰਬਰ, 2005 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ:

"ਜੇਕਰ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਾਮਾਨ ਮਿਆਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਯਾਪਤ ਗਿਣਤੀ ਉਪਲਬਧ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ, ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਢਿੱਲੇ ਮਿਆਰ ਤੇ ਚੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਬਾਕੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਬਸ਼ਰਤੇ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਅਸਾਮੀ ਜਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਾ ਪਾਏ ਜਾਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਿੰਨੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਮਾਨ ਮਿਆਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਾ ਭਰੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਆਰ ਢਿੱਲੇ ਕਰਕੇ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਖਵੀਂ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਹ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਸਾਮੀ/ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣ।"

6. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਸਮਕਾਲੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਫਾਰ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਆਫ ਡਿਸੇਬਲਡ & ਅਨ੍ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ & ਓਰਸ., ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਮੰਗ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂਡੇਟਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 33 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਗੈਜ਼ੇਟਿਡ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚੋਣ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ।

ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਰ ਰਾਜ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, 1996 ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗਰੁੱਪ 'ਏ', 'ਬੀ', 'ਸੀ' ਅਤੇ 'ਡੀ' ਵਿੱਚ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲਾਗੂ ਹੈ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਧਿਆਨ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਦ ਬਲਾਇੰਡ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਵੀ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ "ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਗਣਨਾ ਗਰੁੱਪ ਏ, ਬੀ, ਸੀ ਅਤੇ ਡੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ, ਕੈਡਰ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ 3% ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਹੈ"। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਿ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕੈਡਰ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਰਾਹੀਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾਪਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ "ਕੈਡਰ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਰਾਹੀਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਰਾਹੀਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ

ਅਸਾਮੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ"। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 55 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ 3ਜੀ ਦਸੰਬਰ, 2013 ਨੂੰ ਡੀਓਪੀਟੀ ਵੱਲੋਂ 29ਵੀਂ ਦਸੰਬਰ, 2005 ਦੇ ਓਐਮ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 6 ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਓਐਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

7. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ 3ਜੀ ਦਸੰਬਰ, 2013 ਦੇ ਓਐਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਧ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂਤਰਣ 'ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਫਾਰ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਆਫ ਡਿਸੇਬਲਡ (ਸੁਪਰਾਸ) ਬਨਾਮ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 29ਵੀਂ ਦਸੰਬਰ, 2005 ਦੇ ਓਐਮ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਦਫਤਰੀ ਜ਼ਖੀਰਾ ਨਾਲ ਸੁਸੰਗਤ ਅਗਲੇ ਦਫਤਰੀ ਜ਼ਖੀਰੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਅਸਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ, 29ਵੀਂ ਦਸੰਬਰ, 2005 ਦੇ ਓਐਮ ਦੇ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਅਸਰਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

8. ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੰਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਫਾਰ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਆਫ ਡਿਸੇਬਲਡ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ 12ਵੇਂ ਸਤੰਬਰ 2014 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 5ਵੇਂ ਦਸੰਬਰ, 2014 ਨੂੰ ਮੈਰਿਟਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜੋ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ 27ਵੇਂ ਫਰਵਰੀ, 2015 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਿਹੜੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੰਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਫਾਰ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਆਫ ਡਿਸੇਬਲਡ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ 4ਥੇ ਦਸੰਬਰ, 2013 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ।

9. ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਨ ਉਪਰੰਤ, PwD ਐਕਟ, 1995, OM ਮਿਤੀ 29ਵੇਂ ਦਸੰਬਰ, 2005 ਅਤੇ OM ਮਿਤੀ 3ਤੀਜੇ ਦਸੰਬਰ, 2013 ਜੋ ਕਿ DoPT ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ: -

"9. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 3 ਦਸੰਬਰ 2013 ਦੀ OM ਦੇ ਪੈਰਾ 5 ਦੁਆਰਾ 29 ਦਸੰਬਰ 2005 ਦੀ OM ਦੇ ਪੈਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੋਧ 29 ਦਸੰਬਰ 2005 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਗਰੁੱਪ 'ਏ' ਅਤੇ ਗਰੁੱਪ 'ਬੀ' ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਕੋਟੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁੱਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲਾਗੂ ਕਰੇਗਾ 29 ਦਸੰਬਰ 2005 ਤੋਂ।"

10. ਜੇਕਰ ਉਪਰੋਕਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਾਮੀ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਮੈਨੇਜਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਗਰੁੱਪ 'ਏ' ਜਾਂ ਗਰੁੱਪ 'ਬੀ' ਵਿੱਚ ਸਮਕਕਸ਼ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ 29 ਦਸੰਬਰ 2005 ਤੋਂ ਭਰਨ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ 29 ਦਸੰਬਰ 2005 ਤੋਂ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰਣ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਪਵੇ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

11. ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨੀਤੀ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਲੋੜਾਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ। ਇੱਥੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।"

10. ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਦੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਮਕਾਲੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ।

11. ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਨੇ 16ਵੇਂ ਜੂਨ, 2014 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ4 ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗ੍ਰੋਸ ਮਾਰਕਸ 'ਤੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਤੇ

ਯੋਗਤਾ/ਸੀਨੀਅਰਿਟੀ ਦੇ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਸੰਬੋਧਿਤ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਇਹੀ ਬੇਨਤੀ 31ਸਤੰਬਰ, 2014 ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਗਈ, ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਅਪੀਲ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਜੀਵਨ ਮੰਗਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾ ਦਿੱਤਾ।

ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰਤ ਜਾਇਜ਼ਾ:

12. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 16ਵੇਂ ਜੂਨ, 2014 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਤ ਪਾਣੀ ਪੁਲ ਹੇਠਾਂ ਬਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨਿਕ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ, ਸੰਸਦ ਨੇ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2016 (ਇਸ ਨੂੰ 'ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 2016' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਨਿਆਇਕ ਪਾਸੇ, ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ; ਸਿੱਦਾਰਾਜੂ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ; ਅਤੇ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਲੀਸੰਮਾ ਜੋਸਫ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ, ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ 'ਤੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 28ਵੇਂ ਸਤੰਬਰ, 2021 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਿੱਦਾਰਾਜੂ (ਉਪਰੋਕਤ) ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਡੀਓਪੀਟੀ ਵੱਲੋਂ 17ਵੇਂ ਮਈ, 2022 ਨੂੰ ਓਐਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਬੇਸ਼ੱਕ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਹਨ; ਪਰ ਚੂੰਕਿ ਇਹ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਦੇ ਦਾਵੇ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਤੋਂ ਨਾਇੰਸਾਫੀਪੂਰਵਕ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੱਚਮੁੱਚ, 17ਵੇਂ ਮਈ, 2022 ਨੂੰ ਓਐਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਡੇ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਵੀ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਮੈਨੇਜਰ ਗ੍ਰੇਡ 'ਏ' ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ 600 (ਛੇ ਸੌ) ਖਾਲੀਆਂ 'ਚੋਂ 16 (ਸੋਲ੍ਹਾਂ) ਖਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅਗਾਊਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਸਰਕੂਲਰ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 8 ਦਸੰਬਰ, 2022 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ; ਜਿਸ ਨੂੰ 10ਵੇਂ ਦਸੰਬਰ, 2022 ਨੂੰ ਸ਼ੈਡਿਊਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਭਾਗੀ ਪਰੀਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਭਰਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

13. ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 1995 ਦੁਆਰਾ ਕੋਡੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 1995 ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਅਧਿਆਇ 'ਰੋਜ਼ਗਾਰ' ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 32 ਤੋਂ 41 ਤੱਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਨਿਵਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜੋ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਹੱਦ ਅਤੇ ਭਰਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਛੇਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ 'ਨਿਯੋਕਤਾ' ਜਾਂ 'ਸੰਸਥਾ' ਨੂੰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਦੇ ਕਲੋਜ਼ (ਜੇ) ਅਤੇ (ਕੇ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੈ, ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਫੀਡਰ ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਸਾਮੀਆਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨਿਵਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਧਿਆਇ VIII ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਗੈਰ-ਭੇਦਭਾਵ' ਟਾਈਟਲ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 47 ਦੇ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ (2) ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਸ ਦੀ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ 44 ਤੋਂ 47 ਤੱਕ, ਅਧਿਆਇ VII ਅਧੀਨ, ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੇਦਭਾਵ ਨਹੀਂ ਝੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 47 ਸਰਕਾਰੀ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਭੇਦਭਾਵ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 47 ਦੇ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ (2) ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਨਿਯੋਕਤਾ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨਿਵਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਨਿਯੋਕਤਾ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕਿਸੇ ਅਪਾਹਜਤਾ ਤੋਂ ਪੀੜਿਤ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 1995 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(i) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

14. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 1995 ਦੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ, 20ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ, 1989 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਓਐਮ ਦੁਆਰਾ ਡੀਓਪੀਟੀ ਨੇ, ਗਰੁੱਪ 'ਡੀ' ਵਿੱਚ, ਗਰੁੱਪ 'ਡੀ' ਤੋਂ ਗਰੁੱਪ 'ਸੀ' ਤੱਕ ਅਤੇ ਗਰੁੱਪ 'ਸੀ' ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ 'ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ', ਵਿਜ਼ੁਅਲੀ ਹੈਂਡੀਕੈਪਡ, ਹੀਅਰਿੰਗ ਹੈਂਡੀਕੈਪਡ ਅਤੇ ਆਰਥੋਪੈਡਿਕਲੀ ਹੈਂਡੀਕੈਪਡ ਲਈ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹਰੇਕ ਤਿੰਨ

ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ 1 (ਇੱਕ) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਉਚਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਭਰਿਆ/ਰੱਖਿਆ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ।

15. PwD ਐਕਟ, 1995 ਦੇ ਆਗਮਨ ਅਤੇ 29 ਦਸੰਬਰ, 2005 ਨੂੰ OM ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ, DoPT ਨੇ 18 ਫਰਵਰੀ, 1997, 16 ਜਨਵਰੀ, 1998 ਅਤੇ 25 ਅਕਤੂਬਰ, 2022 ਨੂੰ ਦਫਤਰੀ ਮੈਮੋਰੈਂਡਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ। ਸਾਨੂੰ ਉਕਤ ਦਫਤਰੀ ਮੈਮੋਰੈਂਡਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਆਮ ਧਾਗਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਭਾਵ, DoPT ਨੇ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਲਾਭ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਕੁਝ ਲਈ ਇੱਕ ਧੁੰਦਲਾ ਖੇਤਰ ਸੀ। ਇਸੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਮੌਕਾ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ PwD ਐਕਟ, 1995 ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਅਤੇ ਅਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, DoPT ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਗਰੁੱਪ 'ਸੀ' ਅਤੇ ਗਰੁੱਪ 'ਡੀ' ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਉੱਤੇ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਪਹਿਲ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਦਮ ਸੀ।

16. ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋਵੇ, PwD ਐਕਟ, 1995 ਦੇ ਛੱਤਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾ ਹੋਣਾ ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਉੱਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਖਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਧਾਰਾ 33 ਦੇ ਖੰਡ (i) ਤੋਂ (ii) ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਾਰਾ 33 ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਉਲਝਣ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉੱਥੇ ਮੁੱਖ ਸ਼ਬਦ ਹਨ 'ਹਰ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰੇਗਾ'। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਰਗ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 3 (ਤਿੰਨ) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਖਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ 1 (ਇੱਕ) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਉਥੇ ਦਿੱਤੇ ਖੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ, ਭਾਵ, (i) ਅੰਨ੍ਹਾਪਣ ਜਾਂ ਘੱਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, (ii) ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਕਮੀ, ਅਤੇ (iii) ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਜਾਂ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ, ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਉੱਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਉਕਤ ਖੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਅਪੰਗਤਾ ਲਈ ਪਛਾਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਛੋਟ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 33 ਦੁਆਰਾ ਲਾਧਾ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ 3 (ਤਿੰਨ) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਪਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 1 (ਇੱਕ) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਖਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾਵਾਂ, ਹਰੇਕ ਅਪੰਗਤਾ ਲਈ ਪਛਾਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਉੱਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ। ਉਲਝਣ, ਸਾਡੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਬਦ "ਨਿਯੁਕਤੀ" ਦੀ ਤੰਗ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਸਮਝੇ ਕਿ "ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ" ਵੀ "ਨਿਯੁਕਤੀ" ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। "ਨਿਯੁਕਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਕਾਫੀ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ (ਸੁਪਰਾ) ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। PwD ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 33 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਜੋ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ (ਸੁਪਰਾ) ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ,

17. ਅਸੀਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 2016 ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਲ ਪੋਸਟਾਂ 'ਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਲਾਭ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਸੈਕਸ਼ਨ 34 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ 'ਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਉਹਨਾਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 141 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਿੱਦਾਰਾਜੂ (ਸੁਪਰਾ) ਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਗੋਆਈ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 22ਜੀ ਸਤੰਬਰ, 2021 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ 17ਵੀਂ ਮਈ, 2022 ਨੂੰ ਓਐਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹੀ "ਹਦਾਇਤਾਂ" ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 2016 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 34 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਗਰੁੱਪ – 'ਏ' ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਗ੍ਰੇਡ ਵਿੱਚ ਪੋਸਟਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

18. ਜਦੋਂ ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 1995 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 2016 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

19. ਇਹ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰਤ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੱਜ ਕਾਨੂੰਨ ਖੜਾ ਹੈ।

ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲਾਂ:

20. ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਉਪਸਥਿਤ ਹੋਏ, ਮਿਸਟਰ ਜੈਦੀਪ ਗੁਪਤਾ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜੋ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਉਹ ਗਲਤ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਕੁਲਰਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ 'ਸੀ' ਗਰੁੱਪ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਤੇ 'ਡੀ' ਗਰੁੱਪ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ 'ਏ' ਗਰੁੱਪ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 29ਵੀਂ ਦਸੰਬਰ, 2005 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਓ.ਐਮ. 'ਤੇ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ 3ਰੀ ਦਸੰਬਰ, 2013 ਨੂੰ ਓ.ਐਮ. ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਜਿਸ ਕੋਣ ਤੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਸਰਕੁਲਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਅਨੁਸਾਰ, 29ਵੀਂ ਦਸੰਬਰ, 2005 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਓ.ਐਮ. ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਯੋਗ ਮੰਨਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗੋਲ ਨੇ 17ਵੀਂ ਮਈ, 2022 ਨੂੰ ਓ.ਐਮ. ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਵੀ 8ਵੀਂ ਦਸੰਬਰ, 2022 ਨੂੰ ਸਰਕੁਲਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 'ਏ' ਗਰੁੱਪ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਕੁਲਰ ਦਿਨਾਂਕ 8ਵੀਂ ਦਸੰਬਰ, 2022 ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਿਭਾਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

21. ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਿਸਟਰ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਐਸ.ਸੀ./ਐਸ.ਟੀ. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਦੀ ਮਾਫੀ ਦਾ ਲਾਭ ਉਪਲਬਧ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਵਰਗੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਰਿਆਇਤ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ 'ਏ' ਗਰੁੱਪ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਇਸ ਲਈ, ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਲਾਭ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

22.

ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ "ਵਾਧੂ ਹਲਫਨਾਮਾ" ਦੀਨਾਂਕ 19ਵੀਂ ਜਨਵਰੀ, 2023 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਮਿਸਟਰ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 21ਵੀਂ ਸਤੰਬਰ, 2022 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਕੁਲਰ ਰਾਹੀਂ, ਕਲਾਸ III ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਮੈਨੇਜਰ ਗਰੇਡ 'ਏ' ਦੀ ਅਸਾਮੀ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਭਾਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ 10ਵੀਂ ਦਸੰਬਰ, 2022 ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇੱਛਾ ਦਾ ਸੱਦਾ 30ਵੀਂ ਸਤੰਬਰ, 2022 ਤੱਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਚੁਣਾਵ ਕੀਤਾ। ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ, ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਆਪਣੀ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ, ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮਿਸਟਰ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਨੇ ਮੌਕਾ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਕਵਾਇੰਦ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ।

23. ਗੁਪਤਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦਿਆਂ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੀ.ਓ.ਆਈ. ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲਾਂ:

24. ਮਿਸ ਮਾਧਵੀ ਦੀਵਾਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲੀਸੀਟਰ ਜਨਰਲ ਜੋ ਜੀ.ਓ.ਆਈ. ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ, ਨੇ 17ਵੀਂ ਮਈ, 2022 ਦੀ ਓ.ਐਮ. ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ 28ਵੀਂ ਸਤੰਬਰ, 2021 (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਗਰੁੱਪ 'ਬੀ' ਤੋਂ ਗਰੁੱਪ 'ਏ' ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਰਾਇਡਰ ਨਾਲ ਕਿ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਉਹਨਾਂ ਕੈਡਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਦਾ ਅੰਸ਼, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, 75% ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਨੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਗਰੁੱਪ 'ਏ' ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਲ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਸਾਮੀ ਪਛਾਣੀ ਨਹੀਂ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਐਸ.ਸੀ./ਐਸ.ਟੀ. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਨੂੰ ਮਾਫ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਦਿਸਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਿ 29ਵੀਂ ਦਸੰਬਰ, 2005 ਦੀ ਓ.ਐਮ. ਦੀ ਪੈਰਾ 14, ਜੋ ਕਿ 8ਵੀਂ ਦਸੰਬਰ, 2013 ਦੀ ਓ.ਐਮ. ਦੁਆਰਾ ਸੋਧੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਮੁੜ-ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤਦਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਮਿਸਟਰ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੀ.ਓ.ਆਈ. ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ।

25. ਉਸਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਮਿਸ ਦੀਵਾਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਦਾਰਾਜੂ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸੰਕੋਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੇ ਕਗਾਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਡੀ.ਓ.ਪੀ.ਟੀ. ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸ੍ਰੀ. ਨਾਇਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਲੀਲਾਂ:

26. ਸ੍ਰੀ. ਨਾਇਰ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ. ਕੇ. ਮੋਹਨ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਵਿਵਿਧ ਸਰਕੂਲਰਾਂ/ਦਫਤਰੀ ਮੈਮੋਰੰਡਮਾਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਜੋ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਲ ਪੋਸਟਾਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ. ਨਾਇਰ ਨਾਲ ਬੁਰਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

27. 18ਵੀਂ ਫਰਵਰੀ, 1997 ਦੀ ਓ.ਐਮ. ਅਤੇ 16ਵੀਂ ਜਨਵਰੀ, 1998 ਦੀ ਸੁਧਾਰ ਪੱਤਰ ਸ੍ਰੀ. ਮੋਹਨ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਦਾ ਇਕੱਠਿਆਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਐਸ.ਸੀ./ਐਸ.ਟੀ., ਸਮੇਤ "ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ" ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰੇਡਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ 75 (ਪੰਜਾਹ ਪੰਜ) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਅਤੇ ਕਿ "ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨੀਤੀ" ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਸ.ਸੀ./ਐਸ.ਟੀ. ਲਈ ਗ੍ਰੋਸ ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ।

28. ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ੍ਰੀ. ਨਾਇਰ ਦੀ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਸ੍ਰੀ. ਮੋਹਨ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ 18ਵੀਂ ਅਕਤੂਬਰ, 2006 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਸੰਚਾਰ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਜੋ ਬੈਂਕਿੰਗ ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ, ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਖ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ, ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ "ਐਸ.ਸੀ./ਐਸ.ਟੀ. ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਆਇਤ ਅਤੇ ਢਿੱਲ ਦੇਣਾ" ਸੀ। ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਸੰਦਰਭ 'ਤੇ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਫੀਸ ਵਿੱਚ ਰਿਆਇਤ ਅਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਮਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਢਿੱਲ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਐਸ.ਸੀ./ਐਸ.ਟੀ. ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਰਾਸ਼ਟਰੀਕ੍ਰਿਤ ਬੈਂਕਾਂ ਨਾਲ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ 19ਵੀਂ ਮਾਰਚ, 2002 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਿੱਚ ਏ.ਆਈ. ਅੰਧ ਦੇ ਕਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਅਨੁ.' ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਖੜ੍ਹ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੰਬੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਤਦਨੁਸਾਰ, ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਸਮੇਤ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

29. ਇਸ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਸ਼੍ਰੀ. ਮੋਹਨ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਐਸ.ਸੀ./ਐਸ.ਟੀ. ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਵਿਚਾਰਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰੇਸ ਮਾਰਕਸ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ, 5ਵੀਂ ਜੁਲਾਈ, 2000 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਸਰਕੂਲਰ, ਮਾਸਟਰ ਸਰਕੂਲਰ ਅਤੇ 18ਵੀਂ ਅਕਤੂਬਰ, 2006 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਨਾ ਸਿਰਫ "ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ" ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵੰਚਿਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 1995 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 14 ਦੁਆਰਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਭੇਦਭਾਵ ਵੀ ਹੈ।

30. ਲੀਸਮਾ ਜੋਸਫ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਮਿਸਟਰ ਮੋਹਨ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਸ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਕੇਰਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਐਂਟਰੀ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪਾਹਜ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕ੍ਰਿਤ ਪੋਸਟ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਵਿੱਤੀ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੇੜਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਖਲ ਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੀ ਅਪਾਹਜ ਲੋਕ PwD ਐਕਟ, 1995 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਗ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

31. ਮਿਸਟਰ ਮੋਹਨ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ 20ਵੀਂ ਫਰਵਰੀ, 2000 ਦੀ ਮਿਤੀ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਦਰਜ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਵੱਲ ਵੀ ਖਿੱਚਿਆ। ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉਸ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏ ਗਏ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ "ਅਪਾਹਜ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੱਕ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ O.M. ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਆਪ ਹਨ; ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ O.M. ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।" ਮਿਸਟਰ ਮੋਹਨ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ:

32. 19ਵੀਂ ਜਨਵਰੀ, 2023 ਨੂੰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲ ਲਈ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਮਿਸਟਰ ਗੁਪਤਾ ਨੇ "ਹੋਰ ਹਲਫਨਾਮਾ" ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮੌਖਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ। ਅਜਿਹਾ ਹਲਫਨਾਮਾ 30ਵੀਂ ਜਨਵਰੀ, 2023 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਅਸੀਂ ਮਿਸਟਰ ਮੋਹਨ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ ਝਾਤ ਮਾਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ 31ਵੀਂ ਜਨਵਰੀ, 2023 ਦੀ ਮਿਤੀ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 7ਵੀਂ ਫਰਵਰੀ, 2023 ਦੀ ਮਿਤੀ ਵਾਲਾ "ਕਾਮਨ ਹਲਫਨਾਮਾ-ਇਨ-ਜਵਾਬ" ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀਆਂ ਵਾਧੂ ਹਲਫਨਾਮੇ:

33 ਅਸੀਂ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਧੂ ਹਲਫਨਾਮੇ ਪੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਬਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 19ਵੀਂ ਜਨਵਰੀ, 2023 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ "ਵਾਧੂ ਹਲਫਨਾਮੇ" ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 3-7 ਅਤੇ 30ਵੀਂ ਜਨਵਰੀ, 2023 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ 'ਹੋਰ ਹਲਫਨਾਮੇ' ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 10-13 ਵਿੱਚ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ, 2016 ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ 'ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ' 'ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 28ਵੀਂ ਸਤੰਬਰ, 2021 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ 08ਵੀਂ ਦਸੰਬਰ, 2022 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਸਰਕੁਲਰ ਰਾਹੀਂ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ;

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਪੈਨਲ ਇਅਰ 2022 ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਸਬੰਧੀ 8ਵੀਂ ਦਸੰਬਰ, 2022 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਸਰਕੂਲਰ ਰਾਹੀਂ, ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ 16 (ਸੋਲ੍ਹਾਂ) ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦੀ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 30ਵੀਂ ਸਤੰਬਰ, 2022 ਸੀ, ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਨੇ ਭਾਗ ਨਹੀਂ ਲਿਆ; ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਮੈਨੇਜਰ ਗ੍ਰੇਡ 'ਏ' ਪੋਸਟ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਜ਼ਖਮੀ (ਐਮ.ਓ.ਐਸ.) ਨੂੰ 2013 ਤੋਂ ਸੋਧੀ ਯੋਗਤਾ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ:

34. ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਰੇਕ ਨੇ 3 (ਤਿੰਨ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਵਾਲ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸਵਾਲ ਆਮ ਹਨ ਪਰ ਜਾਹਿਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ ਗਏ। ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਜਵਾਬ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ:

(i) ਕੀ 3ਰੀ ਦਸੰਬਰ, 2013 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਦਫਤਰੀ ਜ਼ਖਮੀ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 5 ਦੁਆਰਾ 26ਵੀਂ ਦਸੰਬਰ, 2005 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਦਫਤਰੀ ਜ਼ਖਮੀ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 14 ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੋਧ ਮੁੜ ਵਾਪਸ 29ਵੀਂ ਦਸੰਬਰ, 2005 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਹੈ?

(ii)

ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਗਰੁੱਪ 'ਏ' ਅਤੇ ਗਰੁੱਪ 'ਬੀ' ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ?

ਅਤੇ

(iii)

ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੰਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਆਫ਼ ਡਿਸੇਬਲਡ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੈ?

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ:

35. ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਅਧੀਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ 3 (ਤਿੰਨ) ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ ਅਕਾਦਮਿਕ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਕਾਰਨ ਦੇਵਾਂਗੇ।

36. ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਨੇ 18 ਫਰਵਰੀ, 1997 ਅਤੇ 29 ਦਸੰਬਰ, 2005 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਡੀ.ਓ.ਪੀ.ਟੀ. ਦੇ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਦਫਤਰੀ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਅਤਾ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਭਾਰਤੀ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਹੈ, ਗਰੁੱਪ 'ਏ' ਅਤੇ 'ਬੀ' ਵਿੱਚ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ 3 (ਤਿੰਨ) ਫੀਸਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਲਾਭਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਇੰਦਰ ਸਾਹਨੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉੱਠਾਏ ਗਏ ਜਵਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 16(4) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉੱਠਿਆ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 24 ਅਤੇ 25 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:

"24. 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 32 ਅਤੇ 33 ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਨੂੰ ਵੱਧ ਮੌਕੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਾਰੀਕ ਅਤੇ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 32 ਅਧੀਨ ਪਛਾਣ ਦੀ ਕਸਰਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਅਸਾਮੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਅਸਾਮੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਯੋਗ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 33 ਅਧੀਨ ਤਿੰਨ ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਸਾਮੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਅਸਾਮੀ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਭਰਤੀ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ।

25. ਪਿਛਲੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਮੈਮੋਰੈਂਡਾ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਗਰੁੱਪ ਏ ਅਤੇ ਗਰੁੱਪ ਬੀ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਫੀਸਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

37. ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਸਮਕਾਲੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੱਕ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹੀ ਇਲਾਜ ਦੇਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ 3ਰੀ ਫਰਵਰੀ, 2017 ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

38. ਸਿੱਦਾਰਾਜੂ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਉਹ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਹੋਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਨੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੁਸਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

39. ਲੀਸਮਾ ਜੋਸਫ (ਉੱਪਰੋਕਤ), ਜੋ ਇਸੇ ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਜ਼ਾ ਹੈ, ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸੇ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

40. ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਐਕਟ, 1995 ਨੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

41. ਇਤਫਾਕਨ, ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਕਿਉਂ ਹੈ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 33 ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਸਮਝ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਨਾ ਗਲਤ ਅਤੇ ਗਲਤ ਹੈ।42. ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਵਿੱਚ ਕੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਨਜ਼ਰੀਏ (ਸੁਪਰਾ), ਸਾਡੇ ਖਾਸ ਜਵਾਬ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛੇ ਗਏ 3 (ਤਿੰਨ) ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹਨ। ਓ.ਐਮ ਮਿਤੀ 29 ਦਸੰਬਰ, 2005 ਨੂੰ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ 'ਤੇ ਅਲੱਗ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਗੁਪਤਾ (ਸੁਪਰ), ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿ ਕੀ ਉਸੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ OM ਮਿਤੀ 8 ਦਸੰਬਰ, 2013 ਤੱਕ, ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ (ਸੁਪਰਾ) ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ 3 (ਤਿੰਨ) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਵਧਾਉਣਾ ਗਰੁੱਪ 'ਏ' ਅਤੇ ਗਰੁੱਪ 'ਬੀ' ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਪਛਾਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪੋਸਟਾਂ ਵਿੱਚ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੋਸਟਾਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਦਾ ਢੰਗ (ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿਓ), ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਸਿੱਦਾਰਾਜੂ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਮੋਹਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ, ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਸੀ ਅਪਾਹਜਾਂ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੁਣ ਇਕਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੁਕਤੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਥਿਤੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਐਕਟ, 1995 ਦੇ 33 ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਲਈ ਪਛਾਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ 3 (ਤਿੰਨ) ਕਿਸਮ ਦੀ

ਅਪਾਹਜਤਾ ਦਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਗਰੁੱਪ 'ਸੀ' ਅਤੇ ਗਰੁੱਪ 'ਡੀ' ਪੋਸਟਾਂ ਲਈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

43. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਨੂੰ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਦੋ ਹੋਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ:

(a) ਕੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੋ ਕੇ, ਏ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਢਿੱਲੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ? ਅਤੇ

(ਬੀ) ਬਸ਼ਰਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਨੂੰ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

44. ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸਾਡੇ ਜਵਾਬਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ a ਦੁਆਰਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਰਵਉੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਹਵਾਲਾ। ਵਿਚ ਸੰਕਲਪ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਾਗ IV ਵਿੱਚ ਉਪਬੰਧ, ਸੰਬੰਧਤ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਮੁੱਖ ਵਾਅਦਾ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ 'ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ' ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਹੀਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਯੋਗ, ਨੂੰ ਧਾਰਾ 37 ਵਿੱਚ "ਬੁਨਿਆਦੀ" ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸ਼ਾਸਨ" ਅਤੇ ਰਾਜ ਦਾ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ। ਤੁਰੰਤ ਅਗਲਾ ਲੇਖ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਰਾਜ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਮਾਜਕ ਵਿਵਸਥਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਨਸਾਫ਼ ਹੋਵੇ, ਜਿੰਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕੇ, ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ~ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇਗਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਰੁਤਬੇ, ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਮੌਕੇ. ਆਰਟੀਕਲ 41 ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਇਸਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ, ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਸਮਰਥਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ। ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਮਾਤੀ ਹੈ, 'ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ' ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੰਕਲਪ ਲਿਆ ਹੈ 'ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ' ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ। ਅੰਡਰਲਾਈਂਗ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦਿਵਾਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤਬਕੇ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਸਕੇਲ ਬਰਾਬਰ ਹਨ, 'ਸਮਾਜਿਕ' ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਵੱਲ ਵਧਣ ਲਈ ਨਿਆਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਝੁਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨਿਆਂ ਯਕੀਨੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਮੌਕਿਆਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ, ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਨਤਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਨਿਰਾਦਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਅਤਿਅੰਤ ਮਾਨਸਿਕ ਪੀੜਾ ਅਤੇ ਵੰਚਿਤ ਦੇ ਦਰਦ ਤੋਂ. ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਮੂਕ ਅਤੇ ਗੂੰਗਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ, ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ, ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇ ਟਰੇਡਿੰਗ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮਾਲਕਾਂ/ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਸਤਾ.

45. ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦਾ ਸੰਸਕਰਣ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਗਰੇਡ - 'ਏ' ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਲ ਪੋਸਟਾਂ ਲਈ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ, ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵਡ ਖਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਰਨ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਐਸ.ਸੀ./ਐਸ.ਟੀ. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਢਿੱਲੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ, ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਲਈ ਵਧਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਦਾ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵਡ ਖਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਲਈ ਦਾਅਵਾ, ਢਿੱਲੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂਕਰਨ ਉਪਰੰਤ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਛਾਣਯੋਗ ਗਰੁੱਪ 'ਏ' ਪੋਸਟ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗਰੁੱਪ 'ਏ' ਅਤੇ ਗਰੁੱਪ 'ਬੀ' ਦੀਆਂ ਪਛਾਣਯੋਗ ਪੋਸਟਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਪਤਾ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਦ

ਬਲਾਇੰਡ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਨਿੰਦਾਜਨਕ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵੈਧ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਗਰੁੱਪ – 'ਏ' ਪੋਸਟਾਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੋ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਗਰੁੱਪ – 'ਏ' ਪੋਸਟਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਲ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ (ਸੁਪਰਾ), ਸਿੱਧਾਰਾਜੂ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਲੀਸਮਾ ਜੋਸਫ (ਸੁਪਰਾ) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਆਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਹੱਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੀ ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਆਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

46. ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਨੇ ਪੈਨਲ ਵਰਸ਼ 2003 ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਗਰੁੱਪ 'ਏ' ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਦੋਂ PwD ਐਕਟ, 1995 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 32 ਅਤੇ 33 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਚ੍ਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ, ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇਸ ਅਪਵਾਦ ਅਧੀਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਕੋਲ ਸਥਿਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰੇ ਕਿ ਗਰੁੱਪ 'ਏ' ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ PwD ਐਕਟ, 1995 ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਨਿਹਿਤ ਹੈ।

47. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ, ਬਾਕੀ ਰੁਕਾਵਟ ਰਿਲੈਕਸਡ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਦੀ ਮਾਫੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ

SC/ST ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ 2003 ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਦੁਆਰਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਗਏ 3 (ਤਿੰਨ) ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਮਾਫ ਨਾ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੀ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰ ਸਕੇ।

48. ਅਸੀਂ ਨੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ, ਬੈਂਕਿੰਗ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵੱਲੋਂ 18ਵੀਂ ਅਕਤੂਬਰ, 2006 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਚਾਰ ਤੋਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਗੋਲ ਕੋਰਟ ਦੇ 19ਵੀਂ ਮਾਰਚ, 2002 ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਏ.ਆਈ. ਕੌਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਦ ਬਲਾਇੰਡ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਦਮ ਵਜੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਭਾਵੇਂਕ, ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਐਕਟ, 1995 ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਅਤੇ ਲਾਭਾਂ ਦੇਣ ਲਈ, ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਨੂੰ ਆਮ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਸੀ। ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ., ਇੱਕ ਮਾਡਲ ਮਾਲਿਕ ਵਜੋਂ, ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੂਚਿਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

49. ਅਸੀਂ ਮਿਸਟਰ ਗੁਪਤਾ ਜਾਂ ਮਿਸ ਦੀਵਾਨ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ, ਅਤੇ ਸਹੀ ਵੀ ਹੈ, ਕਿ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ SC/ST ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਸੇ ਢਿੱਲੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

50. ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਚੂਕ ਜਾਂ ਅਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਗਰੁੱਪ 'ਏ' ਪੋਸੱਟ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਅਣਗਹਿਲੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਚਾਅ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ।

51. ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਅ) ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਤਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

52. ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਬ) ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਐਕਟ, 1995 ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗਰੁੱਪ 'ਏ' ਪੋਸਟਾਂ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ, ਜਦੋਂ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਨੇ 2004 ਵਿੱਚ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਮੈਨੇਜਰ, ਗ੍ਰੇਡ – ਆਈ ਦੀ ਪੋਸਟ ਲਈ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਤਬ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਕੀ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਨੂੰ ਢਿੱਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਨੂੰ ਮੁੜਤੋਂ ਅਸਰ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

53. ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲਈ ਵਾਪਸ ਦੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਚੁਣੌਤੀ ਅਧੀਨ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਆਪਰੇਟਿਵ ਨਿਰਦੇਸ਼. ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ, ਅਰਜ਼ੀ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨੀਤੀ ਦੇ. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪੈਨਲ ਪ੍ਰੀਖਿਆ 2003 ਦਾ ਹਵਾਲਾ। ਹੋਰ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਲੋੜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ। ਅਜਿਹੇ ਦਿੱਤੇ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਆਰਡਰ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਰਬੀਆਈ ਨੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਅਤੇ 12 ਸਤੰਬਰ, 2014 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਸੂਟ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਹੀ ਸਨ ਜੋ ਰੀਵਿਊ ਲਈ ਹਾਈਕੋਰਟ ਪੁੱਜੇ ਸਨ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਂਡਿੰਗ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ. ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ ਨੇ ਅਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੱਭਦਾ ਹੈ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਿ. ਨਾਇਰ ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅੰਤ ਵਿੱਚ. RBI ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੋਵੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

54. ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਕੀ ਆਰਬੀਆਈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਲਈ ਬਦਤਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਤੱਥ 2003 ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਨੇ ਅਗਲੇਰੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਸਹਿਣਾ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ? ਜਾਂ, ਅਪੀਲਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਆਰਬੀਆਈ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਕੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ? ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦੇ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਹੈ ਹੋਰ ਬੇਲੋੜੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ। ਉਸੇ 'ਤੇ ਸਮਾਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਨੇ ਕੋਈ ਕਰਾਸ-ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਉਸਨੇ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਟੀਸ਼ਨ।

55. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਸਵਾਲ (ਬੀ), ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਾਰਨ ਵਿੱਚ "ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ" ਸੰਵਿਧਾਨ।

56. ਅਸੀਂ ਆਰਬੀਆਈ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਪੋਸਟ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤਰੱਕੀ ਦੇਣ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਮੈਨੇਜਰ ਗ੍ਰੇਡ - 'ਏ', ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ, ਭਾਵ, 27 ਸਤੰਬਰ, 2006 ਅਤੇ 15 ਸਤੰਬਰ, 2014 ਤੋਂ ਅਸਲ ਤਰੱਕੀ, ਭਾਵ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਆਖਰੀ ਮਿਤੀ। ਇਹ ਤੋਂ 2 (ਦੋ) ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਸਰਤ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਮਿਤੀ. ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੁਦਰਾ ਲਾਭ 15 ਸਤੰਬਰ, 2014 ਦੀ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ 4 (ਚਾਰ)

ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਮਹੀਨੇ.

57. ਚੂੰਕਿ ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾਨਿਵ੍ਰਿਤੀ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸਾਲ ਬਾਕੀ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬੇਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸੇਵਾਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, 27 ਸਤੰਬਰ, 2006 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

58. ਅਪੀਲਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਉਠਾਉਣਗੀਆਂ।

ਐਸ. ਰਵੀਂਦਰ ਭਾਟ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

1. ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਿਆ ਭਰਾ ਨਿਆਂਕ ਦੀਪੰਕਰ ਦੱਤਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕ ਦੀਆਂ ਵਿਸਥਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਨ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਲਾਭ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੈਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਤਰੱਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਬਾਰੇ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 16(4-ਏ) ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਗ ਤੋਂ ਬਾਹਰ।

I. ਤਰੱਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ

2. ਤਰੱਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇੱਕ ਚੈੱਕਰਡ ਇਤਿਹਾਸ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ, ਐਸ. ਰੇਲਵੇ ਬਨਾਮ ਰੰਗਾਚਾਰੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ 3:2 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਲਡ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤਰੱਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਚੁਣੇ ਗਏ ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਸੀ।13 ਇਹ ਉਸ ਯੁੱਗ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਮਝ ਸੀ ਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 15(4) ਅਤੇ 16(4) ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਨ ਜੋ ਅਨੁਚਛੇਦ 15(1) ਅਤੇ 16(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਬਦਲ ਗਈ,13 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਟੇਟ ਆਫ ਕੇਰਲਾ ਬਨਾਮ ਐਨ.ਐਮ. ਥਾਮਸ14 ਵਿੱਚ ਕੇ.ਕੇ. ਮੈਥਿਊ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕ ਨੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ:

"ਜੇਕਰ ਅਨੁਚਿੱਤ 16 (1) ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਡ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਅਸਲ ਮਾਤਰੀ ਬਰਾਬਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਨੁਚਿੱਤ 16 (4) ਅਨੁਚਿੱਤ 16 (1) ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਕਿ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਅਰਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਤੱਕ ਵੀ।"15

ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ16 ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਨੌ-ਜੱਜ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ, ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਲੈਸ, ਤਰੱਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਰਕਾਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਿਆ। ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 7 ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ: "ਕੀ ਅਨੁਚਿੱਤ 16 ਤਰੱਕੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਰਕਾਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ?" ਨੌ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਠ ਨਿਆਂਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ, ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰੰਗਾਚਾਰੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਗਲਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਿ ਤਰੱਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਰਕਾਨ ਅਨੁਚਿੱਤ 16 ਅਧੀਨ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ।

3. ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਿਆਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀਆਂ ਰਾਇਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਸਾਹਿਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

ਏ. ਪ੍ਰਤੀ ਕਾਨੀਆ, ਵੇਂਕਟਾਚਲੀਆ ਅਤੇ ਬੀ.ਪੀ. ਜੀਵਨ ਰੈੱਡੀ, ਜੇ.ਜੇ:

"828. ਅਸੀਂ 'ਜੋਖਮ' ਨੂੰ ਗੁਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ, ਜੋ ਕਿ ਹੋਵੇਗਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ. ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਇਹ ਮੌਕੇ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਪਾਹਜ ਨੂੰ ਹਰ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਦੌਰਾਨ ਤਰੱਕੀ. ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ ਰਚੱਨਾ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ - ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਉਪਕਰਣ ਦੀ ਇੱਕ ਲੰਬਕਾਰੀ ਵੰਡ। ਦ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਸ ਵਿੱਚ। ਕੋਈ ਨਹੀਂ

ਹੋਵੇਗਾ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ, ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉੱਤਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ. ਚਾਹੇ ਉਹ ਕੰਮ ਜਾਂ ਨਾ, ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਯਕੀਨੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਅਤੇ ਖੁੱਲੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ 'ਦਿਲ-ਬਲਣ'। ਸਾਰੇ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ. ਪਾਉਣਾ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਫਾਸਟ ਟਰੈਕ 'ਤੇ ਹੋਣਗੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੀਪ-ਡੱਡੂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਾਡੇ ਹੱਥੋਂ “ਲੀਪ-ਫ੍ਰੌਗਿੰਗ” ਦੀ ਕੋਈ ਉਦਾਹਰਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। 'ਤੇ ਭਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਪਰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਾਂਗ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ; ਨਹੀਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਅੰਤਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ "ਜਨਮ-ਚਿੰਨ੍ਹ", ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ 'ਤੇ. ਬੈਸਾਖੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਰੀਅਰ ਦੌਰਾਨ. ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਕੌਮ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੜ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸੀਮਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਕਾਡਰ ਤੱਕ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ- ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਕਈ ਉੱਚੇ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਲਾਸ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ IV ਅਤੇ ਕਲਾਸ III। 'ਤੇ ਵੀ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਪੱਧਰ। 'ਤੇ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਪੱਧਰ, ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇਣ ਲਈ। ਇਹ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਤਰੱਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ; ਇਹ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ।

831. ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜ ਲਈ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਰਿਆਇਤਾਂ ਅਤੇ ਢਿੱਲ ਦੇਣਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਥੋਮਸ [(1976) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 310, 380 : 1976 ਐਸ.ਸੀ.ਏ 227 : (1976) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 906] ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਢਿੱਲ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੰਘ [(1981) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 246, 289 : 1981 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ.ਐਸ) 850 : (1981) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 185, 234] ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਕੋਚਿੰਗ/ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਰਗੀਆਂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਅਤੇ ਢਿੱਲ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣ ਹੋਨ। ਪਰੰਤੂ, ਰਾਖਵਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਈ ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ ਅੰਕ ਜਾਂ ਘੱਟ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਮੁੜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਓ.ਬੀ.ਸੀ., ਐਸ.ਸੀ.ਜ਼ ਅਤੇ ਐਸ.ਟੀ.ਜ਼ ਲਈ ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ ਅੰਕ ਜਾਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ — ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਨਾਲ ਸੁਸੰਗਤ — ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਰ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਰਸ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਥੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ।

ਪਾਂਡੀਅਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ:

"240. ਮੋਹਨ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘਾਨੀਆ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [1992 ਸੁਪ (1) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 594 : 1992 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ) 455 : (1992) 19 ਏ.ਟੀ.ਸੀ. 881] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਜਿਸ ਦਾ ਮੈਂ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਨੇ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਰਾਖਵਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਆਵੰਟਿਤ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਤਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਰਾਖਵਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਉਮਰ ਦੀ ਢਿੱਲ, ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ ਜਾਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਥੋਮੇਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ:

“307. ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਪਦਾਨੁਕ੍ਰਮ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ ਜਾਂ ਗ੍ਰੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਰਟੀਕਲ 16(4) ਵਿੱਚੋਂ 'ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ' ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਨਤੀਜਾ

ਕੱਢਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਹਰ ਪੜਾਅ ਤੱਕ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਤਨਖਾਹ, ਵਾਧੂ, ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ, ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਲਾਭਾਂ ਆਦਿ ਸਬੰਧੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਭੇਦਭਾਵ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ, ਇਹ ਬਰਾਬਰੀ, ਨਿਆਂਪੂਰਣਤਾ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਨਾਕਾਮੀ ਹੈ।

****

309. ਜਿਸ ਵੀ ਅਸਾਮੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ। ਹੋਰ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗ੍ਰੇਡਾਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਆਮ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ, ਐਸ. ਰੇਲਵੇ ਬਨਾਮ ਰੰਗਾਚਾਰੀ [(1962) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 586; ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1962 ਐਸ.ਸੀ. 36]; ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਹੀਰਾਲਾਲ [(1970) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 567; (1971) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 267]; ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀਯ ਸੋਸ਼ਿਤ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੰਘ (ਰੇਲਵੇ) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ [(1981) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 246, 289; 1981 ਐਸ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ) 85 ਓ]; [(1981) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 185, 234] ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਉਲਟ ਦਲੀਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

****

d .ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ

“376. ਆਰਟੀਕਲ 16(4) ਅਧੀਨ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਕਿਸੇ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਆਰਟੀਕਲ 16(1) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 16(4) ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਭੇਦਭਾਵ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਰਿਜ਼ਰਵ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਇੱਕ ਵਰਗ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ 'ਪਿੱਛੜਾ ਵਰਗ' ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਵਜੋਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਰਗ ਦੇ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਿੱਛੜਾ ਵਰਗ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਵਜੋਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਸਿਰਫ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਉੱਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ — ਕੈਡਰ ਸ਼ਕਤੀ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ — ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ 'ਪਿੱਛੜਾ ਵਰਗ' ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 16(1) ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ 'ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ' ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਘੱਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿੱਛੜੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਸਿਰਫ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਲਾਭਾਨਵਿੱਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਰਟੀਕਲ 16(4) ਦਾ ਸਾਫ਼, ਸੰਦਰਭ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਇਹ ਉਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉੱਚ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

e. ਪੀ.ਐਸ. ਸਾਵੰਤ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ

"540. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਲੇਖ 16(1) ਅਤੇ 16(4) ਅਧੀਨ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਕੇਵਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਰੰਗਾਚਾਰੀ [(1962) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 586 : ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1962 ਐਸ.ਸੀ. 36] ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਪੀਠ ਨੇ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਲੇਖ 16(4) ਅਧੀਨ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਲੇਖ 16(1) ਅਤੇ 16(2) ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਲੇਖ 14 ਅਤੇ 15(1) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲੇਖ 16(1) ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਆਮ, ਨਾ ਕਿ ਪੈਂਡੂ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ, 'ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲੇ' ਕੇਵਲ 'ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ' ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਜਾਂ 'ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਫਤਰ

ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ' ਕੇਵਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ, ਬਲਕਿ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਸ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਪੋਸਟ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਕਿ: (ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. ਹੈਡਨੋਟ ਪੰਨਾ 587)

"ਹਾਲਾਂਕਿ ਲੇਖ 16(4), ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ

ਲੇਖਾਂ 16(1) ਅਤੇ 16(2) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤਿ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪਿੱਛੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਲੇਖ 16(4) ਦਾ ਦਾਇਰਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਲੇਖ 16(1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, — ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਮਾਮਲੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਨਖਾਹ, ਵਾਧਾ, ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ, ਪੈਨਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਨ-ਓਬਸਟੈਂਟੇ ਕਲਾਜ਼ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਸਾਮੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। 'ਅਸਾਮੀਆਂ' ਸ਼ਬਦ 'ਤੇ ਸੰਕੀਰਣ ਵਿਆਖਿਆ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਅਧੀਨ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਲੇਖ 16(4) ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੋਣ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

543. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖ 16(4) ਅਧੀਨ ਪਿੱਛੇ ਵਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਰਖ-ਰਖਾਵ ਨਾਲ ਸੁਸੰਗਤ ਬਣਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਜੂਨੀਅਰ ਸੀਨੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੀਨੀਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਰੱਥ ਹਨ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਮੂਰਖਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੂਨੀਅਰ, ਭਾਵੇਂ ਸੀਨੀਅਰਿਟੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਨੀਵੇਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ, ਆਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਲ ਅਸਾਮੀ ਵਿੱਚ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਹਰ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੂਨੀਅਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਗ੍ਰੇਡ ਵਿੱਚ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉੱਚੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਉਚੇਰੇਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਕਸਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉੱਥੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਮੀਦ ਕਰਨਾ ਭੋਲਾਪਨ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਲੋਕ ਪਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, (ਅਤੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹਨ) ਉਹ ਸਮਾਨ ਸਮਰਪਣ ਅਤੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਰੁਚੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮਨੁੱਖ ਸੰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਅਣਿਵਾਰਿਆ ਨਤੀਜਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੁਦਰਤੀ ਰੋਸ, ਦਿਲ ਦੀ ਜਲਣ, ਨਿਰਾਸ਼ਾ, ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ, ਉਚੇਰਿਆਂ ਨਾਲ ਬੇਅਦਬੀ, ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਝਗੜਿਆਂ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ। ਜਦੋਂ, ਹੋਰ, ਪਹਿਲਾਂ ਅਧੀਨਸਥ ਹੁਣ ਮੌਜੂਦਾ ਉਚੇਰਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਾਹੌਲ ਦੀ ਕੰਬਣੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

544. ਇਹ ਨਾ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਜੋ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸਰਬੋਤਮ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਚੂੰਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਰਕਿਤ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੋਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਉਤਸਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਹੀ ਯਕੀਨੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਅਤੇ ਉਚੇਰੇਆਂ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰ ਵੀ ਇਸ ਜਟਿਲਤਾ ਨਾਲ ਰੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਖਾਤੇ ਉੱਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ।

545. ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਨਾ ਤਾਂ ਬਹੁਮਤ ਨੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜੋ ਫੈਸਲੇ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੰਗਾਚਾਰੀ[1962] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 586: ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1962 ਐਸ.ਸੀ 36] ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਬਹੁਮਤ ਨੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜੋ ਆਰਕਿਤ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੋਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।"

f. ਸਹਾਈ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ

"622. ਪਰ, ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ ਦੀ ਅਪਰਿਆਪਤਾ ਕੇਵਲ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਿੱਛੜੇਪਨ ਦਾ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੀ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਬਿੰਦੂ ਉੱਤੇ ਅਸਮਾਨ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਸਖਤ ਪਰੀਖਿਆ ਜਾਂ ਘੱਟ ਅੰਕ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਹੋਣ ਲਈ ਹੋਰ ਢਿੱਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੈਧ ਆਧਾਰ ਵਜੋਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਘੱਟ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਉੱਤੇ ਨਸਲੀ ਦਾਖਲਾਵਾਂ ਲਈ ਉਚਿਤਕਾਰਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤਰਕ ਇਹ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਟੈਸਟ ਅਧੀਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਤਾਂ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਰਗ ਇੱਕ ਹੈ, ਉਹ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ। ਜੇਕਰ ਪਿੱਛੜੇਪਨ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੀ

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮਕਸਦ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦਾ ਕੋਈ ਔਚਿਤਯ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।

623. ਸੰਵਿਧਾਨਕ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕ ਆਧਾਰ ਲਈ ਰੱਖਿਆਤਮਕ ਭੇਦਭਾਵ ਹਿਸਟੋਰੀਕਲ ਅਨਿਆਇ ਲਈ ਪਛਾਣਯੋਗ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਉਹ ਕੀ ਹਨ, ਜੋ ਉਹ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨਾ ਦੂਜਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਣਉਚਿਤ ਲਾਭ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਲਾਭਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਪ੍ਰਾਪਤ, ਤਥਾਕਥਿਤ ਅੱਗੇ ਅਤੇ ਪਿੱਛੜੇ, ਇੱਕੋ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਤੀਤ ਦੀ ਅਨਿਆਇ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀ ਲੰਬਾਈ, ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਦੀ ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਅਰਿਟੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਵਾਲਾ ਸਮੂਹ, ਕਿਸੇ ਹਿਸਟੋਰੀਕਲ ਅਨਿਆਇ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪੂਰਵਜ ਦੁਆਰਾ ਕਮਾਏ ਗਏ ਅਣਉਚਿਤ ਲਾਭ ਜਾਂ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ ਖਿਲਾਫ ਭੇਦਭਾਵ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਹੱਕ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਲਿਆ ਕੇ ਘਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

624. ਸਮਾਨਤਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਿਦਾਂਤਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਚਾਰਿਤ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ 'ਸਮਾਨ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਧੀਨ ਸਮਾਨ ਵਿਚਾਰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ' [1976) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 310, 380 : 1976 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ) 227 : (1976) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 906]। ਪਰ ਜਦੋਂ 'ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ' [57 ਐਲ ਐਡ 2ਡੀ 750 : 438 ਯੂਐਸ 265 (1978)] ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਭਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਪ੍ਰਾਪਤ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਰਗ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦ ਅਸਮਾਨਤਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਲਾਭ ਦੇਣਾ ਸਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚਾਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਅਤੀਤ ਦੇ ਭੇਦਭਾਵ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

625. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਰਗ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵਰਗ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਤੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦੇਣਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਵਰਗ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਖਿਲਾਫ ਦੂਜੇ ਹੈ। ਕੋਈ ਅੱਗੇ ਵਰਗ ਬਨਾਮ ਪਿੱਛੜਾ ਵਰਗ ਜਾਂ ਬਹੁਮਤ ਖਿਲਾਫ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭਰਾ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਠੋਸ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਕਿ, ਰੰਗਾਚਾਰੀ [1962] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 586 : ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1962 ਐਸ.ਸੀ. 36] ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

627. ਕੀ ਅਨੁਚਿੱਤ 16(1) ਅਧੀਨ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ? ਵਾਜਬ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਖਿਲਾਫ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਸਤਾਰਤ ਕਾਰਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਜੋ "ਉੱਚਾ ਜਾਂ ਸਲਾਘਾ

ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਬੁਰਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੜਨਾ ਅਤੇ ਮਿਟਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ" | ਜਵਾਹਰਲਾਲ ਨੇਹਰੂ, ਡੋਰੋਥੀ ਨੋਰਮਨ (ਸੰਪਾਦਕ) ਨੇਹਰੂ ਤੋਂ ਉਧਾਰਿਤ] ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਇੱਕ ਆਦਰਸ਼ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਰਥਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਚਿੱਤ 38(2) ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਨੂੰ "ਆਮਦਨੀ ਦੀ ਅਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ" ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਕੀ ਰਾਜ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿੱਛੜੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਅਸਾਮੀਆਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ 'ਲਾਭਾਂ, ਅਤੇ ਬੋਝਾਂ' ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅੱਗੇ ਬਰਾਬਰੀ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਿਤ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਜੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਜਾਂ ਧਨ ਭੇਦਭਾਵ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਧੀਨ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਅੱਗੇ ਵਰਗਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਕਾਧਿਕਾਰਿਤ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਖਾਈ ਨੂੰ ਪਾਟਣ ਲਈ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਨੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਲਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਲਈ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਗਰੀਬੀ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦਾ ਤਰਕਸੰਗਤ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।"

4. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਨੁਚਿੱਤ 16 ਲਈ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਕੇਵਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਤਰਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਅਸਰ ਪਾਉਣਗੇ; ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਰਿਜ਼ਰਵ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣਗੇ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਥਾਈ

ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ। ਦੂਜੇ, ਅਜਿਹੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਆਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦਿਲ ਦੀ ਜਲਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਗੇ। ਤੀਜੇ, ਤਰੱਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗਾ।

5. ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਲਈ, ਸੰਸਦ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 16 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਧਾਰਾ (4-ਏ) ਨੂੰ 1995 ਦੇ 77ਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ। ਧਾਰਾ (4-ਏ) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"ਇਸ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਰਾਜ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਗ ਜਾਂ ਵਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕੇਗਾ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਕਿ, ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਯਾਪਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।"

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 77ਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਐਕਟ, 1995 ਲਈ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਣਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ 1955 ਤੋਂ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 16 ਨਵੰਬਰ, 1992 ਨੂੰ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 16(4) ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਧਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ 'ਤੇ ਉਲਟਾ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ। ਚੂੰਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਿਤਵ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਅਤੇ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਅਨੁਚਛੇਦ 16 ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਧਾਰਾ (4-ਏ) ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਧ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ

ਜੋ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।" ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਤਰੱਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਈ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

II. ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ

6. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਦ ਬਲਾਇੰਡ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿੱਛੜੀ ਜਮਾਤਾਂ ਲਈ 'ਲੰਬਕਾਰੀ' ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਅਤੇ ਪੂਰਵ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਮਾਨ ਮੌਕੇ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਐਕਟ, 1995 ("1995 ਐਕਟ") ਦੀ ਧਾਰਾ 33% ਅਧੀਨ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ 'ਕ੍ਰੈਤਿਜ' ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

"42. ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ/1992 ਸੁਪ (3) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 217 : 1992 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ) ਸੁਪਲ 1 : 1992) 22 ਏ.ਟੀ.ਸੀ. 385 : ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1993 ਐਸ.ਸੀ. 477 ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ 50% ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਸੀਲਿੰਗ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 16(4) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਪਿੱਛੜੀ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕ੍ਰੈਤਿਜ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 16(1) ਅਧੀਨ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੈਦ ਐਲਾਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 3% ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ 50% ਸੀਲਿੰਗ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪੈਰਾ 812 ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਚੁਣਾਵ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਰਕਸ਼ਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਜਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ 50% ਦੀ ਸੀਲਿੰਗ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਪੈਰਾ 812 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ : [ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨੇ 735-36]

"ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ—ਹਰ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਜਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜਤਾ ਹੈ—

"812 ... ਸਾਰੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ 'ਲੰਬਕ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ' ਅਤੇ 'ਅਡੋਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ' ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗਾਂ [ਅਨੁਚਛੇਦ 16(4) ਅਧੀਨ] ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲੰਬਕ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਲੋਕਾਂ [ਅਨੁਚਛੇਦ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ] ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਡੋਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਡੋਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲੰਬਕ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ ਕੱਟਦੇ ਹਨ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੰਟਰਲੈਕਿੰਗ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣ ਲਈ, ਮਾਨ ਲਓ ਕਿ 3% ਅਸਾਮੀਆਂ ਦਾ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ; ਇਹ ਅਨੁਚਛੇਦ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਕੋਟੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚੁਣੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ; ਜੇ ਉਹ ਐਸ.ਸੀ. ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੋਧਾਂ ਕਰਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ; ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੁਕਾਬਲੇ (ਓ.ਸੀ.) ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੋਧਾਂ ਕਰਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਅਡੋਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਾਨਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ—ਅਤੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ—ਉਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।"

ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ 'ਤਰੱਕੀਆਂ' ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਸਿਰਫ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਰੱਖੀ।

7. ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ

ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਤਰੱਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ। ਦੋ-ਜੱਜ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੇਖਕ

ਚੇਲਾਮੇਸਵਰ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਸੀ, ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ ਕਰਦਾ ਹੈ:

"21. ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ [ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, 1992 ਸੁਪਲੀ (3) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 217 : 1992 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ) ਸੁਪਲੀ 1 : (1992) 2 ਏ.ਟੀ.ਸੀ. 385] ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਕੁਝ ਖਾਸ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਪਸੰਦੀਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਨੁਚਛੇਦ 16(4) ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਨੁਚਛੇਦ 16(1) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਵਰਤੋਂ (ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ) ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ [ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਮਾਮਲੇ, 1992 ਸੁਪਲੀ (3) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 217, ਅਨੁਚਛੇਦ 16(4) ਅਨੁਚਛੇਦ 16(1) ਦਾ ਇੱਕ ਉਪ-ਸੈੱਟ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਪਰ, ਅਨੁਚਛੇਦ 16(1) ਦੇ ਮੰਡੇਟ ਨਾਲ ਸੁਸੰਗਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੀ ਪਸੰਦੀਦਾ ਵਰਤੋਂ ਦੇਣ ਲਈ, ਰਾਜ ਅਨੁਚਛੇਦ 16(1) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇੱਕ ਕਾਰਕ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਾਤ, ਧਰਮ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸਰੀਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 16(1) ਅਧੀਨ ਵਰਜਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਤਰੱਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਜੋ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ (ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, 1992 ਸੁਪਲੀ (3) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 217 : 1992 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ) ਸੁਪਲੀ 1 : [1992] 2 ਏ.ਟੀ.ਸੀ. 385] ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਨੁਸਾਰ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

24. 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 32 ਅਤੇ 33 ਦੀ ਇਕੱਠੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਨੂੰ ਵੱਧ ਮੌਕੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਬਾਰੀਕ ਅਤੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਵੇਰਵਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਪਛਾਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਅਸਾਮੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਪਛਾਣੀ ਗਈ ਅਸਾਮੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਯੋਗਤਾ ਵਾਲਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 33 ਅਧੀਨ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਸਾਮੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਅਡੋਪਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਭਰਤੀ ਦੀ ਮੋਡ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ।

8. ਫਿਰ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਸਾਵਨੀ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ (ਸੁਪਰਾ) ਦੁਆਰਾ ਸੈਟਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਿਦਰਾਜਭਾਈ ਸਤੇਜ (ਮਹਾਕਾ ਦੀ ਰਾਜ) ਵਿੱਚ, ਨਾਰੀਮਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੀ:

"12. ਸਾਰੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਿੱਖਿਅਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲੀਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਇਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਸਾਵਨੀ [ਇੰਦਰਾ ਸਾਵਨੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, 1992 ਸੁਪਲੀ (3) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 217; 1992 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ) ਸੁਪਲੀ 481] ਨੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸਨੂੰ ਫੋਲੋ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

9. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਲੀਸਾਮਾ ਜੋਸਫ 21, ਇੱਕ ਦੋ- ਕੌਲ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ:

"18. ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਦਮ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਹੁਣ ਰੇਸ ਇੰਟੇਗਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਪਤਾ [ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਪਤਾ, (2010) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 626; (2010) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ) 448] ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ

ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਦ ਬਲਾਇੰਡ [ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਦ ਬਲਾਇੰਡ, (2013) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 772; (2014) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ) 257] ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਆਰਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕੈਡਰ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਗਣਨਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਰਾਹੀਂ ਭਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਭੇਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੈਡਰ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਰਾਹੀਂ ਭਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਜ਼ਰੀਆ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਫਾਰ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਆਫ ਡਿਸੇਬਲਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਫਾਰ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਆਫ ਡਿਸੇਬਲਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, 2015 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਬੋਮ 5112] ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਚੈਲੇਂਜ ਨੂੰ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਫਾਰ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਆਫ ਡਿਸੇਬਲਡ [ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਫਾਰ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਆਫ ਡਿਸੇਬਲਡ, 2015 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 643; (2016) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ) 276]. ਅਸੀਂ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (2016) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 153; (2017) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ) 605] ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 24 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ [ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਕੇਸ [ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (2016) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 153 : (2017) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ) 605], ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰ. 162] "24. ... ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਸਾਮੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸਨੂੰ ਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਅਸਾਮੀ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਭਰਤੀ ਦਾ ਢੰਗ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗਰੁੱਪ ਏ ਅਤੇ ਗਰੁੱਪ ਬੀ ਵਿੱਚ "ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ" ਸਾਰੀਆਂ ਪਛਾਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਨੂੰ 3% ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰੇ।

II. ਕੀ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 33 ਅਧੀਨ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਧਾਰਾ 32 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ?

21. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਕੋਚ ਦੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਹੈ ਕਿ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲਈ ਵਿਰੋਧ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਸਲ ਮਨਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਅਪਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਦੇ ਕਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਆਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਕਹੀਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਸਾਧਨ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 32 ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਕਲਾਸਿਕ ਉਦਾਹਰਨ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਪਤਾ [ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਪਤਾ, (2010) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 626 : (2010) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ) 448]; ਵਿੱਚ ਵੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਜੋ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹਰ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਧਾਰਾ 33 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਛੋਟ ਨਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਪੂਰਵ-ਸ਼ਰਤ ਸੀ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪੂਰਵ-ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਦ ਬਲਾਇੰਡ [ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਦ ਬਲਾਇੰਡ, (2013) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 772 : (2014) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ) 257]." [2023] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.

ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਏ.ਕੇ. ਨਾਇਰ ਅਤੇ ਹੋਰ।

III. ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

10. ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ 1995 ਦਾ ਐਕਟ ਅਪਾਹਜ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ 'ਤਰੱਕੀਆਂ' ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ, ਅਧਿਕਾਰ ਆਫ ਪਰਸਨਜ਼ ਵਿਥ ਡਿਸੈਬਿਲਿਟੀਜ਼ ਐਕਟ, 2016 ("2016 ਐਕਟ"),22 ਨੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 33 ਨੇ ਕੇਵਲ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ 3% ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ (i) ਅੰਨਤਾ ਜਾਂ ਘੱਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ; (ii) ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਕਮੀ; ਅਤੇ (iii) ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪਾਹਜਤਾ ਜਾਂ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ 1% ਹਰੇਕ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀਆਂ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਤਰੱਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ – ਭਾਵੇਂ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਅਡੋਲ – ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਨੌਵੇਂ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸੇ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਨਾਹੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ।

11. ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਨੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਲੰਬਕਾਰੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੀ, ਇਸ ਸਮਝ ਦਾ ਅਡੋਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਇਸੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਛੁੜ ਗਿਆ ਸੀ।23 ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਭਾਗ ਤਰੱਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਉਸ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ ਹੀ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ। ਇਸ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਇਸ ਦੇ ਤਰਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ – ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਮੰਡੇਟ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਤਰੱਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂਤਾ ਉਸੇ ਮੰਡੇਟ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕੁਸ਼ਲਤਾ 'ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ – ਆਖਰਕਾਰ, ਤਰੱਕੀਆਂ ਨਾਲ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਹੁਦੇ ਉੱਚੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਅਡੋਲ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਔਰਤਾਂ, ਸੇਵਾਮੁਕਤ/ਪੂਰਵ-ਸੈਨਿਕ, ਆਦਿ) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਤਰੱਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਇਕੋ ਅਪਵਾਦ ਐਸ.ਸੀ. / ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 16(4ਏ) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

12. ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ, ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਆਰਕਸ਼ਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੰਬਕਾਰੀ ਸਮਕਕਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ, ਸਖਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਰਲਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੌਰਵ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਆਰਕਸ਼ਣ ਲਈ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੀ ਲੰਬਕਾਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਆਰਕਸ਼ਣ ਦੇ ਅੰਤਰਸੰਬੰਧਿਤ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸਰਬੋਤਮ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਉਭਰਨ ਲਈ ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ, ਅਜਿਹਾ ਤੰਤਰ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜਿੱਥੇ ਲੰਬਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ (ਐਸ.ਸੀ./ਐਸ.ਟੀ. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਛੱਡ ਕੇ)। (ਤਦ) 3% ਆਰਕਸ਼ਣ ਜੋ ਅਪਾਹਜ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੁਣ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਲੰਬਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦਕਿ 2016 ਐਕਟ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਸ ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ 1995 ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ।

13. ਇਹ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 16(4) ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਵਰਤਾਉ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਓ.ਬੀ.ਸੀ. ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਅਪਾਹਜ ਓ.ਬੀ.ਸੀ. ਉਮੀਦਵਾਰ ਉੱਤੇ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ ਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ, ਟੀ. ਦੇਵਦਾਸਨ ਅਤੇ ਐਨ.ਐਮ. ਥਾਮਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਉੱਤੇ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਆਰਕਸ਼ਣ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਏ ਜਾਣੇ ਹਨ, 2016 ਐਕਟ ਅਪਾਹਜ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਆਰਕਸ਼ਣ ਨੂੰ ਅਧਿਕਤਮ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਇਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਉਣ' ਵਾਲੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ 50% ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸੋਧ [ਲੇਖ 16(4-ਬੀ) ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ] ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ

ਸੀ।

14. 1995 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 33, ਅਤੇ 2016 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਵਰਗੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਪਿੱਛੇ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਮੰਸ਼ਾ ਬੇਸ਼ੱਕ ਹੈ। ਇਹ ਕਿ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਉਚਿਤ ਸਮਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਰ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਆਰਕਸ਼ਣ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਆਰਕਸ਼ਣ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਰਾਹਤ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਤਦਨੁਸਾਰ ਡਾਟਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਆਦੇਸ਼

ਮਾਨਯੋਗ ਮਿਸਟਰ ਜਸਟਿਸ ਦੀਪਾਂਕਰ ਦੱਤਾ (ਮਾਨਯੋਗ ਮਿਸਟਰ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਆਰ. ਭਾਟ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਮਤ) ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

"ਅਸੀਂ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਨੂੰ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਮੈਨੇਜਰ ਗ੍ਰੇਡ – 'ਏ' ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕਾਲਪਨਿਕ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਭਾਵ, 27 ਸਤੰਬਰ, 2006 ਅਤੇ ਅਸਲ ਤਰੱਕੀ 15 ਸਤੰਬਰ, 2014 ਤੋਂ, ਭਾਵ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 2 (ਦੋ) ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। 15 ਸਤੰਬਰ, 2014 ਤੋਂ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਧਨਾਤਮਕ ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 4 (ਚਾਰ) ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਚੂੰਕਿ ਮਿਸਟਰ ਨਾਇਰ ਦੀ ਸੇਵਾਨਿਵ□ੱਤੀ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸਾਲ ਬਾਕੀ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬੇਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸੇਵਾਨਿਵ□ੱਤੀ ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 27 ਸਤੰਬਰ, 2006 ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਪੀਲਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਉਠਾਉਣਗੀਆਂ।"

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate